

Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om handicappede kvinders situation*(sonderende udtalelse på anmodning af Europa-Parlamentet)*

(2018/C 367/04)

Ordfører: **Gunta ANČA**

Høring	Europa-Parlamentet, 3.4.2018
Retsgrundlag	Artikel 29 i traktaten om Den Europæiske Unions funktionsmåde
Plenarforsamlingens beslutning	13.3.2018
Kompetence	Sektionen for Beskæftigelse, Sociale Spørgsmål og Unionsborgerskab
Vedttaget i sektionen	6.6.2018
Vedttaget på plenarforsamlingen	11.7.2018
Plenarforsamling nr.	536
Resultat af afstemningen (for/imod/hverken for eller imod)	187/2/0

1. Konklusioner og anbefalinger

1.1. Kvinder og piger med handicap udsættes fortsat for mangesidet og intersektionel forskelsbehandling på grund af både deres køn og deres handicap. Kvinder med handicap har ikke de samme muligheder for at deltage på lige fod med andre på alle samfundslivets områder. De udelukkes alt for ofte fra bl.a. inklusiv almen og faglig uddannelse, beskæftigelse, adgang til fattigdomsbekæmpelsesordninger, værdige boliger og deltagelse i det politiske og offentlige liv, og en række lovgivningsmæssige retsakter forhindrer dem i at træffe beslutninger om deres eget liv, herunder deres seksuelle og reproduktive rettigheder. De støder på hindringer for udnyttelsen af deres rettigheder som EU-borgere ⁽¹⁾.

1.2. I denne udtalelse opfordres EU til sammen med alle medlemsstaterne at gennemføre FN's konvention om rettigheder for personer med handicap (UNCRPD) ⁽²⁾, de anbefalinger, som EU modtog i 2015 fra FN's CRPD-komité med hensyn til kvinder og piger med handicap samt FN's komités generelle bemærkning nr. 3 om artikel 6 i CRPD.

1.3. Vi opfordrer EU og dets medlemsstater til at indføje et handicapperspektiv i den kommende strategi for ligestilling mellem kønnene, kommende ligestillingspolitikker og -programmer samt et kønsperspektiv i handicapstrategierne, herunder den fremtidige europæiske handicapstrategi 2020-2030 og den europæiske søjle for sociale rettigheder ⁽³⁾. Efterfølgeren til Europa 2020-strategien for intelligent, bæredygtig og inklusiv vækst bør også tage hensyn til handicappede kvinder, da deres økonomiske og sociale deltagelse er afgørende for en vellykket gennemførelse af EU's overordnede økonomiske og sociale strategi ⁽⁴⁾.

1.4. Både på EU-plan og nationalt plan bør der træffes de nødvendige foranstaltninger til at etablere en struktureret dialog med en selvstændig budgetpost, der er tilstrækkelig til at sikre meningsfuld høring og deltagelse af personer med handicap, herunder kvinder, piger og drenge med handicap, gennem deres repræsentative organisationer i gennemførelsen og overvågningen af CRPD ⁽⁵⁾.

⁽¹⁾ UNCRPD, General comment N° 3 (CRPD/C/GC/3), s. 1. EDF Alternative report to the UNCRPD, S. 57.

⁽²⁾ FN's konvention om handicappedes rettigheder.

⁽³⁾ UNCRPD, Concluding observations on the initial report of the EU, United Nations (Article 6 CRPD/C/EU/CO/1).

⁽⁴⁾ Betænkning om kvinder med handicap, Europa-Parlamentet, 14.10.2013, s. 6.

⁽⁵⁾ Se fodnote 3, artikel 4.3; Se fodnote 1, s. 17.

1.5. EU's nuværende og fremtidige finansieringsinstrumenter, navnlig strukturfondene og Den Europæiske Socialfond bør anvendes som vigtige redskaber til at hjælpe medlemsstaterne med at fremme tilgængelighed og ikke-forskelsbehandling af kvinder og piger med handicap ⁽⁶⁾.

1.6. EU og dets medlemsstater bør hurtigt tiltræde Europarådets konvention om forebyggelse og bekæmpelse af vold mod kvinder og vold i hjemmet (Istanbul-konventionen) som endnu et skridt til at bekæmpe vold mod handicappede kvinder og piger ⁽⁷⁾. Disse foranstaltninger bør omfatte kriminalisering af seksuel vold og andre former for vold mod kvinder og piger med handicap, herunder tvungen sterilisation ⁽⁸⁾.

1.7. EU og medlemsstaterne bør træffe enhver foranstaltning til at sikre, at handicappede kvinder og piger har lige adgang til sundhedspleje for handicappede samt til gængse tjenesteydelser. Alle kvinder og piger med handicap skal være i stand til at udøve deres retsevne ved at træffe deres egne beslutninger med støtte, hvis dette ønskes, med hensyn til medicinsk og/eller terapeutisk behandling, også ved at træffe deres egne beslutninger om bevarelse af deres fertilitet og reproduktive selvbestemmelse ⁽⁹⁾.

2. Baggrund

2.1. Kvinder med handicap er stadig en marginaliseret gruppe i samfundet. Kvinder med handicap er ikke blot værre stillet end kvinder uden handicap. De er også er værre stillet end mænd i samme situation ⁽¹⁰⁾.

2.2. Kvinder med handicap udgør 16 % af den samlede kvindelige befolkning i Europa. Dette tal er baseret på den nuværende kvindelige befolkning på knap 250 mio., så i EU findes der ca. 40 mio. kvinder og piger med handicap ⁽¹¹⁾.

2.3. Antallet af ældre er voksende i Europa og resten af verden, hvilket betyder, at antallet af mennesker med handicap vil vokse tilsvarende. Antallet af handicappede kvinder vil stige uforholdsmæssigt meget som følge af kvinders længere forventet levetid ⁽¹²⁾.

2.4. I denne udtalelse opfordres EU til sammen med alle medlemsstaterne at gennemføre UNCRPD ⁽¹³⁾, de anbefalinger, som EU modtog i 2015 fra FN's CRPD-komité med hensyn til kvinder og piger med handicap samt FN's komité's generelle bemærkning nr. 3 om artikel 6 i CRPD. EU og dets medlemsstater bør straks indføre en handlingsplan og tidsplan samt afsætte ressourcer til gennemførelse af handicapkonventionen.

3. Generelle bemærkninger

Den retlige ramme på internationalt og EU-plan

3.1. EU har som deltagerstat underskrevet UNCRPD sammen med EU's 28 medlemsstater. De er nu forpligtet af CRPD i medfør af folkeretten, hvilket betyder, at de i fællesskab skal fremme, beskytte og sikre rettighederne for personer med handicap, som fastlagt i CRPD, herunder for kvinder og piger med handicap. EU og medlemsstaterne bør vise vejen, da EU er den eneste organisation for regional integration på verdensplan, som er deltagerstat i CRPD, og er i en unik position med hensyn til at sikre harmoniseret og lige beskyttelse af kvinder og piger med handicap i Europa.

3.2. I artikel 6 i CRPD anerkendes det, at »kvinder og piger med handicap udsættes for multidiskrimination, og [deltagerstaterne] træffer i den forbindelse foranstaltninger for at sikre, at de fuldt ud og på lige fod med andre kan udøve alle menneskerettigheder og grundlæggende frihedsrettigheder. Deltagerstaterne træffer alle nødvendige foranstaltninger for at sikre kvinders fulde udvikling og fremgang og styrke deres selvstændighed, således at de får sikkerhed for at kunne udøve og nyde godt af de menneskerettigheder og grundlæggende frihedsrettigheder, der er fastlagt i denne konvention.«

⁽⁶⁾ Se fodnote 4, s. 9.

⁽⁷⁾ Se fodnote 3, artikel 16.

⁽⁸⁾ Report on ending forced sterilisation against women and girls with disabilities, European Disability Forum, 2018, s. 49 (Rapport om tvangssterilisering af handicappede kvinder og piger).

⁽⁹⁾ 2nd Manifesto on the Rights of Women and Girls with Disabilities in the EU, European Disability Forum, 2011, s. 18 og 34.

⁽¹⁰⁾ Se fodnote 9, s. 4.

⁽¹¹⁾ Ad hoc-modul i EU's arbejdsstyrkeundersøgelsen (LFS) om personer med handicap og langsigtede helbredsproblemer, 2002.

⁽¹²⁾ Se fodnote 4, s. 24.

⁽¹³⁾ FN's Konvention om rettigheder for personer med handicap.

3.3. I 2015 modtog EU vigtige henstillinger fra FN's komité for rettigheder for personer med handicap, om hvordan man kan forbedre situationen for personer herunder kvinder og piger med handicap i EU.

3.4. I 2016 vedtog FN's CRPD-komité sin generelle bemærkning nr. 3 om artikel 6 i CRPD, hvori det fremhæves, at deltagerstater i CRPD, herunder EU, bør træffe ovennævnte foranstaltninger for at fremme rettigheder for kvinder og piger med handicap.

3.5. Samtlige EU-medlemsstater er også deltagerstater i FN's konvention om afskaffelse af alle former for diskrimination imod kvinder (CEDAW), som er det mest omfattende internationale juridiske instrument til at fremme lige anerkendelse, udnyttelse og udøvelse af alle kvinders menneskerettigheder på det politiske, økonomiske, sociale, kulturelle og civile område samt i hjemmet. Kvinder og piger med handicap bør også fuldt ud nyde godt af og være omfattet af de nationale bestræbelser på at gennemføre CEDAW.

3.6. I henhold til artikel 10 og 19 i traktaten om Den Europæiske Unions funktionsmåde (TEUF) skal EU ved udformningen og gennemførelsen af sine politikker og aktiviteter bekæmpe enhver form for forskelsbehandling på grund af køn, race eller etnisk oprindelse, religion eller tro, handicap, alder eller seksuel orientering og træffe hensigtsmæssige foranstaltninger i denne henseende. Af artikel 8 i TEUF fremgår det, at: »I alle sine aktiviteter tilstræber Unionen at fjerne uligheder og fremme ligestilling mellem mænd og kvinder.«

3.7. Artikel 20 og 26 i EU's charter om grundlæggende rettigheder forbyder forskelsbehandling på grund af handicap og anerkender retten for mennesker med handicap til at nyde godt af foranstaltninger, der skal sikre deres autonomi, deres sociale og erhvervs-mæssige integration og deres deltagelse i samfundslivet. Chartret henviser også til ligestilling mellem mænd og kvinder og udryddelse af alle former for diskrimination bl.a. på grund af køn.

4. Generelle anbefalinger

4.1. Trods henvisningerne i CRPD, CEDAW, TEUF og chartret har Den Europæiske Union hverken integreret et handicapaspekt i alle sine køns politikker, -programmer og -strategier eller anlagt et kønsperspektiv i sine handicapstrategier. EU og medlemsstaterne mangler i øjeblikket en stærk retlig ramme til at beskytte, fremme og sikre alle menneskerettigheder for alle kvinder og piger med handicap. EØSU opfordrer EU og medlemsstaterne til at indarbejde handicapaspektet i den kommende ligestillingsstrategi og i ligestillingspolitikker og -programmer fremover og kønsaspektet i deres handicapstrategier, herunder den fremtidige europæiske handicapstrategi 2020-2030 og den europæiske søjle for sociale rettigheder. Efterfølgeren til Europa 2020-strategien for intelligent, bæredygtig og inklusiv vækst bør også tage hensyn til handicappede kvinder, da deres økonomiske og sociale deltagelse er afgørende for en vellykket gennemførelse af EU's overordnede økonomiske og sociale strategi ⁽¹⁴⁾.

4.2. EU og medlemsstaterne hører og finansierer ikke i tilstrækkelig grad organisationer, der repræsenterer kvinder og piger med handicap. Både på EU-plan og nationalt plan bør der træffes de nødvendige foranstaltninger til at etablere en struktureret dialog med en selvstændig budgetpost, der er tilstrækkelig til at sikre meningsfuld høring og deltagelse af personer med handicap, herunder kvinder, piger og drenge med handicap, gennem deres repræsentative organisationer i gennemførelsen og overvågningen af CRPD ⁽¹⁵⁾.

4.3. Kvinder og piger med handicap befinder sig stadig i udkanten af alle menneskerettighedsorganisationer. I periodiske rapporter, der udarbejdes af de relevante menneskerettighedsorganer i EU og medlemsstaterne, skal der automatisk medtages oplysninger om kvinder med handicap. Denne praksis bør udvides til alle institutioner, der beskæftiger sig med menneskerettigheder på både EU-plan og nationalt plan, herunder de organisationer, der repræsenterer personer med handicap og deres familier, kvinder generelt og kvinder med handicap ⁽¹⁶⁾.

⁽¹⁴⁾ Se fodnote 3, artikel 6. Se fodnote 4, s. 6.

⁽¹⁵⁾ Se fodnote 3, artikel 4.3. Se fodnote 1, s. 17.

⁽¹⁶⁾ Se fodnote 9, s. 47.

4.4. EU og dets medlemsstater mangler sammenhængende og sammenlignelige data samt menneskerettighedsindikatorer om kvinder og piger med handicap, såvel som forskning i handicappede kvinders og pigers vilkår i EU⁽¹⁷⁾. EØSU anbefaler, at de europæiske agenturer, navnlig Eurofound, Cedefop, FRA og EIGE, anlægger en mere systematisk tilgang til deres arbejde i forbindelse med handicappede og disses situation på arbejdsmarkedet og i samfundet. En sådan tilgang bør navnlig tage hensyn til kvindernes situation og til det forhold, at intersektionalitet kan føre til mange former for forskelsbehandling. EØSU anbefaler endvidere, at dette spørgsmål medtages eksplicit i agenturernes arbejdsprogrammer. Spørgsmålet om kvinder og piger med handicap bør indarbejdes på både EU-plan og nationalt plan i indsamlingen af data og statistik om køn og alder samt i eksisterende statistiske serier og undersøgelser i overensstemmelse med UNCRPD's principper. Der bør indføres en mekanisme til at overvåge fremskridtet og finansiere indsamling af data, undersøgelser og forskning om kvinder og piger med handicap og den intersektionelle forskelsbehandling, de udsættes for, bl.a. fra de mest marginaliserede grupper i samfundet, som f.eks. etniske og religiøse mindretal, med henblik på at styre den politiske planlægning. Kønsaspektet bør medtages i alle undersøgelser vedrørende rettigheder for personer med handicap og handicapaspektet i undersøgelser, der vedrører kvinder og piger.

4.5. EU's nuværende og fremtidige finansieringsinstrumenter, navnlig strukturfondene og Den Europæiske Socialfond bør anvendes som vigtige redskaber til at hjælpe medlemsstaterne med at fremme tilgængelighed og ikke-forskelsbehandling af kvinder og piger med handicap⁽¹⁸⁾ og at øge kendskabet til og synligheden af finansieringsmuligheder for denne slags tiltag i perioden efter 2020. Organisationer for personer med handicap bør modtage tilgængelig information og støtte i forbindelse med adgang til finansieringsmuligheder.

4.6. Kvinder og piger med handicap har en øget risiko for at blive udsat for multidiskrimination og intersektionel diskrimination i Europa. Skæringspunktet mellem race, etnisk oprindelse, social klasse, alder, seksuel orientering, nationalitet, religion, køn, handicap, status som flygtning eller migrant osv. har en multiplikatoreffekt, der øger den diskrimination, kvinder og piger med handicap oplever⁽¹⁹⁾. Denne forskelsbehandling skyldes den måde, hvorpå mennesker opbygger deres identitet, hvor man ikke formår at anerkende den mangfoldighed, der findes blandt handicappede kvinder, men har tendens til at homogenisere kvinder med handicap i alle sociale rum og betragte deres virkelighed fra et snævert perspektiv⁽²⁰⁾. EU og dets medlemsstater bør ophæve alle diskriminerende love, politikker og praksisser og forbyde enhver forskelsbehandling baseret på køn og handicap og dens intersektionelle former, bl.a. ved at vedtage stærk og omfattende EU-lovgivning, der beskytter handicappede kvinder mod intersektionel forskelsbehandling på alle livets områder⁽²¹⁾.

4.7. Igennem tiderne og på grund af holdninger og fordomme i samfundet, blandt andet inden for familien, er kvinder og piger med handicap blevet stempet som en negativ stereotyp, hvilket har bidraget til at isolere og udelukke dem socialt. De er nærmest ikke tilstedeværende i medierne, og når de dukker op, er tilgangen at behandle kvinder med handicap ud fra et asekstelt medicinsk perspektiv og se bort fra deres evner og bidrag til omgivelserne⁽²²⁾. Kvinder og piger med handicap er ikke tilstrækkeligt opmærksomme på deres rettigheder i henhold til CRPD, CEDAW og EU-retten. EU og dets medlemsstater bør udvikle en omfattende kampagne for at udbrede kendskabet til CRPD og CEDAW, skabe større opmærksomhed om situationen for kvinder med handicap og bekæmpe fordomme mod handicappede kvinder og piger⁽²³⁾. Medierne bør tilskyndes til at høre og inddrage kvinder med handicap, fortrinsvis udpeget af deres organisationer, som også bør deltage i præsentationer og overvåge programmer. Organisationer for personer med handicap bør modtage den nødvendige økonomiske støtte til at informere og uddanne handicappede kvinder og piger samt deres familier om deres rettigheder i henhold til CRPD.

4.8. EU har som en offentlig myndighed pligt til at gennemføre CRPD internt i institutionerne. EU bør sørge for, at spørgsmål, som berører kvinder og piger med handicap, fuldt ud integreres i og respekteres i forbindelse med arrangementer og møder og indsatsen vedrørende kommunikation, information og høringer samt i politikker om social sikring og beskæftigelse, og EU bør bestræbe sig på at sikre, at dets budgetter tager højde for kønsrelaterede spørgsmål. Der bør træffes positive foranstaltninger for at sikre, at kvinder med handicap kan deltage på lige fod med andre i EU-institutionernes arbejde og funktion.

⁽¹⁷⁾ Se fodnote 4, s. 16.

⁽¹⁸⁾ Se fodnote 4, s. 9.

⁽¹⁹⁾ Se fodnote 1, s. 2.

⁽²⁰⁾ Se fodnote 9, s. 52.

⁽²¹⁾ Se fodnote 1, s. 15.

⁽²²⁾ Se fodnote 9, s. 11.

⁽²³⁾ Se fodnote 3, artikel 8.

5. Særlige bemærkninger

5.1. Vold

5.1.1. Kvinder med handicap risikerer i højere grad end andre kvinder at blive udsat for vold og overgreb og for at blive udnyttet. Volden kan være interpersonel, institutionel og/eller strukturel. Institutionel og/eller strukturel vold er enhver form for strukturel ulighed eller institutionel forskelsbehandling, der fastholder kvinden i en underordnet position, enten fysisk eller ideologisk, sammenlignet med andre personer i husstanden, hendes familie eller i lokalsamfundet⁽²⁴⁾. Ifølge en undersøgelse fra Det Europæiske Agentur for Grundlæggende Rettigheder, der blev fremlagt i 2014, har kvinder og piger med handicap 3-5 gange større risiko for at blive ofre for vold, navnlig vold i hjemmet⁽²⁵⁾.

5.1.2. I EU-lovgivningen og den nationale lovgivning om forebyggelse af udnyttelse, vold og overgreb er der sjældent fokus på kvinder og piger med handicap. EU bør træffe de nødvendige foranstaltninger for at integrere handicap i al lovgivning, alle politikker og alle strategier for at bekæmpe vold, misbrug og udnyttelse⁽²⁶⁾. Vold mod kvinder bør være strafbart. EU bør træffe alle passende lovgivningsmæssige, administrative, sociale og uddannelsesmæssige foranstaltninger til at beskytte kvinder og piger med handicap mod alle former for udnyttelse, vold og misbrug, både i og uden for hjemmet, og til at lette deres adgang til domstolene ved at yde passende lokalsamfundsbaseeret bistand og støtte under hensyn til deres specifikke behov, herunder i form af hjælpeordninger, for at undgå isolation og indespærring i hjemmet⁽²⁷⁾.

5.1.3. EU og dets medlemsstater bør hurtigt tiltræde Europarådets konvention om forebyggelse og bekæmpelse af vold mod kvinder og vold i hjemmet (Istanbul-konventionen) som endnu et skridt til at bekæmpe vold mod handicappede kvinder og piger. Disse foranstaltninger bør omfatte kriminalisering af seksuel vold og andre former for vold mod kvinder og piger med handicap herunder tvungen sterilisation⁽²⁸⁾.

5.2. Seksuel og reproduktiv sundhed og rettigheder, herunder respekt for hjemmet og familien

5.2.1. Urimelige stereotyper på grund af handicap og køn er en form for diskrimination, som har en særlig alvorlig indvirkning på seksuel og reproduktiv sundhed og rettigheder og retten til at stifte familie. Skadelige stereotyper af kvinder med handicap omfatter en overbevisning om, at de er aseksuelle, udelige, irrationelle og/eller hyperseksuelle⁽²⁹⁾.

5.2.2. De valg, kvinder med handicap træffer, navnlig kvinder med et psykosocialt eller intellektuelt handicap, bliver ofte ignoreret, og deres beslutninger må ofte vige til fordel for beslutninger truffet af tredjepart, herunder retlige repræsentanter, tjenesteydere, værger og familiemedlemmer, hvilket er en krænkelse af deres rettigheder i henhold til artikel 12 i CRPD⁽³⁰⁾. Alt for ofte underkastes handicappede kvinder og piger tvangssterilisation og abort eller andre former for kontrol af deres fertilitet. EU og medlemsstaterne bør træffe de nødvendige foranstaltninger for at sikre, at alle kvinder med handicap kan udøve deres retsevne og træffe egne beslutninger, eventuelt med støtte i det ønskede omfang, med hensyn til lægebehandling eller terapeutisk behandling, herunder beslutninger om bevarelse af fertilitet og reproduktiv selvbestemmelse, deres ret til at vælge antal børn og den tid, der skal være mellem børnene, spørgsmål vedrørende deres seksualitet og ret til at indgå i et forhold. Dette bør ske uden tvang, diskrimination og vold. Tvangssterilisation og tvungen abort er en form for vold mod kvinder og bør gøres strafbart som defineret i artikel 39 i Europarådets konvention om forebyggelse og bekæmpelse af vold mod kvinder og vold i hjemmet⁽³¹⁾.

⁽²⁴⁾ Se fodnote 1, s. 8.

⁽²⁵⁾ Undersøgelse om vold mod kvinder, Den Europæiske Unions Agentur for Grundlæggende Rettigheder, 2014, s. 186.

⁽²⁶⁾ Se fodnote 3, artikel 16.

⁽²⁷⁾ Se fodnote 9, s. 21.

⁽²⁸⁾ Se fodnote 3, artikel 16. Se fodnote 8, s. 49.

⁽²⁹⁾ Se fodnote 1, s. 10.

⁽³⁰⁾ Se fodnote 1, s. 11.

⁽³¹⁾ Report on ending forced sterilisation against women and girls with disabilities, European Disability Forum, (Rapport om afslutningen på tvangssterilisering af kvinder og piger med handicap, Det Europæiske Handicapforum) 2018, s. 49-50.

5.2.3. Kvinder med handicap risikerer også at blive nægtet adgang til information, kommunikation og uddannelse om deres seksuelle og reproduktive sundhed og rettigheder baseret på skadelige stereotyper, der går ud fra, at de er aseksuelle og derfor ikke har behov for sådanne oplysninger på lige fod med andre. Oplysningerne findes heller ikke altid i tilgængelige formater. Sundhedsfaciliteter og -udstyr, herunder mammografimaskiner og gynækologiske undersøgelsesbrikke er ofte fysisk utilgængelige for handicappede kvinder⁽³²⁾. EU og medlemsstaterne bør træffe enhver foranstaltning for at sikre, at kvinder og piger med handicap har lige adgang til handicapspecifikke sundhedstjenester og til almindelige tjenester som tand- og øjenlæge, seksuelle og reproduktive sundheds- og forebyggelsestjenester, herunder gynækologiske undersøgelser, lægeundersøgelser, familieplanlægning og tilpasset støtte under graviditet.

5.2.4. Der bør træffes nødvendige foranstaltninger med hensyn til uddannelse først og fremmest af fagfolk i sundhedsvæsenet, og dem, der er involveret i det juridiske område, for at sikre, at de lytter til handicappede piger og kvinder i forbindelse med juridiske undersøgelser og procedurer. Disse foranstaltninger bør træffes i tæt samarbejde med de organisationer, der repræsenterer handicappede.

5.3. *Almen og faglig uddannelse*

5.3.1. Skadelige stereotyper om køn og handicap giver næring til diskriminerende holdninger, politikker og praksisser såsom at anvende undervisningsmateriale til at opretholde fejlagtige stereotyper om køn og handicap, udføre kønsbaserede familieaktiviteter, tildele kvinder og piger omsorgsopgaver og på visse områder tillægge uddannelse af drenge større værdi end uddannelse af piger, fremme børneægteskaber med handicappede piger og ikke tilvejebringe tilgængelige sanitære faciliteter på skoler til at sikre menstruationshygiejne. Det fører igen til højere grad af analfabetisme, skolenederlag, uregelmæssigt daglig fremmøde, fravær og fuldstændigt skolefravald⁽³³⁾.

5.3.2. En komparativ analyse i EU viste, at i 2011 havde blot 27 % af handicappede mellem 30 og 34 år fuldført en videregående eller tilsvarende uddannelse i EU⁽³⁴⁾. Der findes ingen særskilte data om kvinder og piger med handicap. I skoler i Europa og i forskellige EU-medlemsstater har mange piger og kvinder med handicap ikke adgang til inklusiv uddannelse af høj kvalitet i overensstemmelse med CRPD. Det er blevet påvist, at finanskrisen har haft en negativ indvirkning på indsatsen over for inklusiv uddannelse.

5.3.3. Inklusiv almen uddannelse for piger og kvinder med handicap må ses gennem paradigmet for uddannelse af høj kvalitet, lige muligheder, støtte og rimelige tilpasninger⁽³⁵⁾ samt universel adgang igennem hele livscyklussen, hvor man sikrer, at kvinder med handicap har adgang til videreuddannelse som et middel til at styrke deres personlige uafhængighed, en fri udvikling af deres personlighed og deres sociale integration, samtidig med at de hele tiden udøver retten til selv at træffe beslutninger og vælge deres levevis. Forældre til skolesøgende børn med handicap bør modtage den nødvendige information om fordelene ved en inklusiv almen uddannelse.

5.3.4. EU og medlemsstaterne bør evaluere den nuværende situation og træffe foranstaltninger, der skaber bedre adgang til og bedre betingelser for inklusiv uddannelse af høj kvalitet for alle studerende med handicap i overensstemmelse med CRPD, ved at fremme brugen af europæiske finansieringsinstrumenter og medtage handicapspecifikke indikatorer i Europa 2020-strategien i forbindelse med forfølgelsen af uddannelsesmålet.

5.3.5. Relevante EU-forordninger og udvekslingsprogrammer for studerende (såsom Erasmus+) er de senere år blevet forbedret med økonomisk støtte til mobilitet for studerende med handicap. Imidlertid står handicappede studerende over for mange forhindringer, når de forsøger at få adgang til uddannelses tjenester på nationalt plan i bestemmelseslandet (holdninger, fysiske, kommunikationsmæssige og informationsmæssige barrierer samt manglende fleksibilitet i læseplanerne)⁽³⁶⁾. EU-programmer om videregående uddannelse, erhvervsuddannelse og livslang læring bør også omfatte støtte til kvinder med handicap. Det europæiske udvekslingsprogram for iværksættere bør omfatte finansiel støtte til unge med handicap, hvilket i øjeblikket ikke er tilfældet. Man bør udveksle eksempler på bedste praksis og udfordringer inden for

⁽³²⁾ Se fodnote 1, s. 11. Se fodnote 9, s. 34.

⁽³³⁾ Se fodnote 1, s. 14.

⁽³⁴⁾ EU — SILC 2011

⁽³⁵⁾ Se fodnote 9, s. 32.

⁽³⁶⁾ Alternative report to the UNCRPD, s. 43.

programmer for udveksling af studerende og unge iværksættere, og undervisere, arbejdsmarkedets parter og medierne bør tilbydes uddannelse.

5.3.6. Lige adgang til de forskellige dele af IKT-faciliteterne og informationssamfundet bør sikres for kvinder og piger med handicap. I forbindelse med udviklingen af informations- og kommunikationsteknologier bør man tage højde for økonomiske faktorer, behovet for uddannelse og lige muligheder uanset alder for at give adgang for kvinder og piger med handicap, der risikerer social udstødelse eller fattigdom.

5.4. Beskæftigelse

5.4.1. Kvinders deltagelse på arbejdsmarkedet er generelt meget lavere end mænds (46,6 % i forhold til 61,9 %). I alle medlemsstater er der en vedvarende og betydelig kønsopdeling af arbejdsmarkedene. Kvinder med handicap er dog i langt højere grad udelukket fra arbejdsmarkedet. Kun 18,8 % af kvinder med handicap var beskæftiget i EU ifølge det europæiske ligestillingsinstituts ligestillingsindeks for 2015. 28,1 % af mænd med handicap var i beskæftigelse. Den høje arbejdsløshed blandt kvinder med handicap er fortsat uacceptabel og øger risikoen for fattigdom og social udstødelse. Det er vanskeligere for kvinder og piger med handicap at få adgang til arbejdsmarkedet, hvilket gør det sværere for dem at føre en uafhængig tilværelse. Kvinder og piger med handicap underbetales ofte. Hindringer for mobilitet og større afhængighed af familiemedlemmer og omsorgspersoner skaber hindringer for deres aktive deltagelse i uddannelse, på arbejdsmarkedet og i samfundets sociale og økonomiske liv⁽³⁷⁾.

5.4.2. I betragtning af den høje arbejdsløshed og inaktivitet på arbejdsmarkedet blandt kvinder med handicap er EU og dets medlemsstater nødt til at udvikle både generelle og positive tiltag rettet mod kvinder med handicap for at fremme uddannelse, jobformidling, adgang til beskæftigelse, bevarelse af arbejdspladser, lige løn for lige arbejder, lige karriereforløb, tilpasninger på arbejdspladsen og balancen mellem arbejde og privatliv. Kvinder med handicap skal på lige fod med andre have ret til retfærdige og gunstige arbejdsvilkår herunder lige muligheder og lige løn for arbejder af samme værdi⁽³⁸⁾.

5.4.3. I betragtning af EU's instrument for mikrofinansiering og Den Europæiske Socialfond med henblik på at øge beskæftigelsen og fremme social inklusion bør man fremme muligheder for selvstændig virksomhed og iværksætteri blandt handicappede kvinder, ligelig repræsentation i virksomheders bestyrelser samt udvikling af sociale virksomheder eller opstart af egen virksomhed. Kvinder med handicap bør have samme rettigheder til økonomisk støtte i hele virksomhedens livscyklus og bør betragtes som kompetente iværksættere. Der bør tilvejebringes positive foranstaltninger for kvinder med handicap, der er iværksættere, gennem lavtforrentede lån, mikrokreditter og tilskud, der ikke skal betales tilbage, også til kvinder, der lever i landdistrikterne.

5.4.4. Stigningen i antallet af handicappede vil øge byrden på omsorgspersoner, navnlig omsorgspersoner, der passer et familiemedlem, som hovedsageligt er kvinder, og som ser sig nødsaget til at gå ned i arbejdstid eller endda forlade arbejdsmarkedet for at tage sig af omsorgskrævende familiemedlemmer⁽³⁹⁾.

5.4.5. EU og medlemsstaterne bør fremme en bedre balance mellem arbejdsliv og privatliv for kvinder med handicap og omsorgspersoner, der passer personer med handicap, ved hjælp af effektive foranstaltninger baseret på deres specifikke behov. Mulige foranstaltninger, der kan bidrage til at nå dette mål, omfatter løngennemsigthed, ansættelsesprocedurer og udbetaling af sociale ydelser, fleksible arbejdstider eller telearbejde på deltid, balance mellem udgifter i forbindelse med handicap under barsel og pleje af andre personer med stort støttebehov, fremme af universel adgang til økonomisk overkommelige støttetjenester af høj kvalitet på forskellige tidspunkter af dagen, som f.eks. vuggestuer eller pasningsordninger for ældre og andre personer med stort støttebehov, kunne være nogle muligheder for at nå dette mål⁽⁴⁰⁾.

5.4.6. EU og medlemsstaterne bør inddrage kvinder med handicap og pårørende til personer med handicap i sit forslag til direktiv om balance mellem arbejdsliv og privatliv for forældre og omsorgspersoner samt i andre politiske foranstaltninger til at forbedre balancen mellem arbejds- og privatliv for arbejdstagere og omsorgspersoner⁽⁴¹⁾.

⁽³⁷⁾ Se fodnote 4, s. 7.

⁽³⁸⁾ Se fodnote 9, s. 41.

⁽³⁹⁾ Se fodnote 9, s. 45. Se fodnote 4, s. 6.

⁽⁴⁰⁾ Se fodnote 4, s. 14. Se fodnote 9, s. 43.

⁽⁴¹⁾ Se fodnote 3, artikel 23.

5.4.7. Kvinder med handicap oplever også helt særlige hindringer for deres lige deltagelse på arbejdspladsen, herunder sexchikane, ulige løn og manglende adgang til retsmidler, da diskriminerende holdninger fører til, at deres klager afvises. EU og medlemsstaterne bør også sørge for sikre og sunde arbejdsforhold for kvinder med handicap og for handicappedes omsorgspersoner inklusiv beskyttelse mod chikane samt klageadgang. Chikane på arbejdspladsen bør forebygges gennem vedtagelse af effektive chikaneprotokoller i overensstemmelse med anvendelsen af direktiv 2000/78/EF⁽⁴²⁾.

5.5. Deltagelse i det politiske og offentlige liv

5.5.1. Der er tradition for, at kvinder og piger med handicap ikke bliver hørt, og de er derfor stærkt underrepræsenterede i den offentlige beslutningsproces. Personer med handicap, der er frataget deres retsevne, har i de fleste EU-medlemsstater, også mistet retten til at stemme. Hindringer for retten til at stemme kan også skyldes utilgængelige afstemningsprocedurer herunder adgang til valgstederne⁽⁴³⁾. EU bør sikre, at kvinder med handicap fuldt ud kan deltage i det offentlige og politiske liv og navnlig i valget til Europa-Parlamentet i 2019.

5.5.2. På grund af magtubalancer og flere former for forskelsbehandling, har de haft færre muligheder for at etablere eller tilslutte sig organisationer, der kan repræsentere deres behov som kvinder, børn og personer med handicap. EU bør træffe foranstaltninger til at tilskynde kvinder med handicap til at påtage sig en ledende rolle i offentlige beslutningsorganer på alle niveauer og sætte dem i stand til at oprette og tilslutte sig organisationer og netværk af kvinder med handicap⁽⁴⁴⁾. Der bør tilrettelægges uddannelses- og mentorprogrammer for kvinder med handicap for at sætte dem i stand til at deltage i det politiske og offentlige liv.

Bruxelles, den 11. juli 2018.

Luca JAHIER
Formand
for Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg

⁽⁴²⁾ Se fodnote 4, s. 25.

⁽⁴³⁾ Alternative report to the UNCRPD.

⁽⁴⁴⁾ Se fodnote 1, s. 16.